

34. Яковлев Н. Н. США и Англия во Второй мировой войне / Н. Н. Яковлев. - М., 1961. - 271 с.

35. Уткин А. И. Дипломатия Франклина Рузвельта / А. И. Уткин. - Свердловск : Изд-во УрГУ, 1990. - 544 с.

36. Трухановский В. Г. Внешняя политика Англии в период Второй мировой войны (1939 - 1945) / В. Г. Трухановский. - М. : Наука, 1965. - 629 с.

37. Пик С. М. США - Велика Британія: "особливі відносини" / С. М. Пик. - К. : Знання, 2006. - С. 14.

38. Крушинський В. Ю. Британська Європа чи європейсь-

ка Британія: Великобританія в європейських інтеграційних процесах / В. Ю. Крушинський. - К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2003. - 214 с.

39. Гончар Б. М. Сполучені Штати в системі зовнішньополітичних пріоритетів Великої Британії - еволюція "особливості" / Б. М. Гончар, Н. Л. Яковенко // Дослідження світової політики : зб. наук. праць. - Вип. 13. - К. : ІСЕМВ, 2000. - С. 3-12.

40. Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство / Н. Л. Яковенко. - К. : Наук. світ, 2003. - С. 122.

T. Klynina

"SPECIAL" ANGLO-AMERICAN RELATIONS (1939 - 1949): THE HISTORIOGRAPHY OF THE PROBLEM

This article is devoted to the historiographical review of the American-British relations. The document analyzes the scientific achievements gained by foreign, former Soviet and Ukrainian historiography; several approaches to understanding the "special" relations was pointed out and issues requiring further consideration was emphasized.

Key words: "special" relations, USA, Great Britain, foreign, Ukrainian historiography.

© Т. Клинїна

Надійшла до редакції 29.10.2012

УДК 94(477) : 35207 "1870/1914"

ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ 1870 - 1914 рр.

ВАДИМ КОРОБКА,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історичних дисциплін

Маріупольського державного університету, м. Маріуполь

У статті аналізується корпус джерел з історії міського самоврядування Катеринославської губернії останньої третини XIX - початку XX ст., який складається з опублікованих та архівних матеріалів. Значна частина джерел міститься у фондах державних архівів Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та Луганської областей, а також Російського державного історичного архіву. Зведення віднайдених матеріалів за усталеним в історичній науці порядком розподілено на: 1) актові джерела, 2) діловодні документи, 3) статистичні матеріали, 4) періодику, 5) описово-статистичні видання. Високий рівень їх репрезентативності, інформаційної насиченості та достовірності дає можливість сформулювати доволі повне уявлення про міське громадське управління в Катеринославській губернії, його організацію та практику в межах зазначеного періоду.

Ключові слова: історичне джерело, міське самоврядування, Катеринославська губернія, актові й діловодні документи, статистичні матеріали, періодичні, неперіодичні та описово-статистичні видання.

Постановка проблеми. Ідея розбудови місцевого самоврядування стала складовою частиною новітнього українського державотворення. За нинішніх умов, коли Україна перебуває в перехідному стані, місцеве самоврядування є особливо важливим чинником становлення громадянського суспільства. Воно покликане сприяти подоланню відчуження народу від влади, має стати засобом розши-

рення демократичного простору. Пріоритетність відродження місцевого самоврядування зумовлюється його сучасним станом, що не відповідає стандартам цивілізованих країн, до яких прагне приєднатися Україна. Цей процес повинен спиратись як на вітчизняний, так і на зарубіжний муніципальний досвід. Суттєвий внесок у розробку теоретичного підґрунтя новітньої місцевої влади зможе зро-

бити більш повна та достовірна реконструкція діяльності інститутів самоврядування минулого, зокрема тих, що були утворені за міськими реформами 1870 і 1892 рр. Найважливішим чинником його відтворення є розширення джерельної бази досліджень шляхом уведення до наукового обігу нових документів та матеріалів, вивчення їхнього інформаційного потенціалу.

Огляд досліджень і публікацій. У вітчизняній історичній науці не склалася стала традиція наукового освоєння джерел із зазначеної проблематики. Щоправда, окремих винятком є законодавчі акти – Городові положення 1870 та 1892 рр., – що, природно, стали об'єктом усебічного історико-правознавчого аналізу від часу їх оприлюднення до сьогодні. Метод джерелознавчого дослідження законів про міське самоврядування більш-менш послідовно застосовано в окремих фрагментах украї обмеженого кола наукових праць, зокрема І. Дитятіна, В. Нардової та П. Зайончковського [1].

Помірний інтерес до джерел, що відбивають діяльність громадських управлінь окремих міст Катеринославської губернії, виявився в дисертаційних дослідженнях В. Горбачова, О. Марченка, Т. Плаксії та О. Двуреченської [2]. Інформаційний потенціал окремих документів, що віддзеркалюють практику міського самоврядування Катеринослава та Луганська, охарактеризовано в нечисленних наукових оглядах інформаційного потенціалу відповідних фондів державних архівів [3].

Метою статті є виявлення й класифікація комплексу джерел, що розкривають історію становлення й функціонування установ міського самоврядування Катеринославської губернії останньої третини ХІХ – початку ХХ ст., а також з'ясування їхніх інформативних можливостей.

Виклад основного матеріалу. Джерельну основу дослідження міського самоврядування Катеринославської губернії 1870–1914 рр. складають різноманітні опубліковані та архівні матеріали. Найважливішу ділянку джерельного комплексу теми становлять документи Російського державного історичного архіву, а також місцевих державних архівів України – Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та Луганської областей.

Для розгляду функціональної придатності окремих елементів джерельної бази з указаної проблематики в статті використано усталений в українській історичній науці порядок класифікації. За спільними ознаками джерела можна поділити на актові й діловодні документи, статистичні матеріали, періодичні та неперіодичні, а також описово-статистичні видання.

Проведення міських реформ, становлення й функціонування установ міського самоврядування Катеринославської губернії в 1870-1914 рр. регулювались законами, серед яких першорядне значення мали Городові положення 1870 і 1892 рр. [4]. Їх розгляд дозволяє визначити правовий статус міських громадських управлінь та його еволюцію. Ці документи містять норми, що впорядковували вибори органів міського самоврядування, їх структуру та персональний склад, визначали коло повноважень, характер стосунків з імперською адміністрацією.

До актових джерел місцевого походження, що побачили світ завдяки публікаціям, здійсненим громадськими управліннями, нами віднесено в якості нормативних документів кошториси міст [5]. Із них можна почерпнути відомості про бюджетну політику

самоврядувань та особливості розвитку окремих галузей міського господарства.

Важливе значення для дослідження теми має *діловодна документація*. У ній відбилася інформація про управлінську діяльність державних органів щодо установ громадського управління та завідування ними міським господарством. Значна частина діловодних матеріалів видавалась.

Серед них особливу значущість має «Свод соображений местных комиссий об улучшении городского общественного управления», уміщений у I томі шеститомника «Материалы, относящиеся до нового общественного устройства в городах империи» (СПб., 1877). Передісторія створення документа пов'язана із започаткуванням розробки Городового положення 1870 р. Звід було укладено 1864 р. чиновниками Господарчого департаменту МВС. Він являв собою узагальнення відповідей представників міських громад («спеціальних комісій») на запитання, поставлені МВС, щодо влаштування й організації діяльності міського самоврядування. Міркування, висловлені зазначеними комісіями міст Катеринославської губернії, щодо створення нового закону про міське самоврядування надають можливість виявити суспільний настрій, що характеризував інтереси міських громад краю, рівень розвитку їх громадської свідомості, а отже, і місцеву специфіку передумов міської реформи 1870 р.

Окремим різновидом діловодної документації, що видавалась, були протоколи й журнали засідань міських дум. У них викладався хід обговорення того чи іншого питання під час засідання розпорядчого органу міського громадського управління, більш-менш коротко фіксувався його хід, а також прийнята ухвала. Джерела такого типу мають обмежену інформативну цінність через відсутність повідомлень про втілення прийнятих постанов [6].

Більшою інформативною вагою відрізняються видані звітні матеріали про роботу за рік, що мали назву «Звіт міської управи» або «Звіт міського громадського управління». У звітних виданнях бахмутського, олександрівського та катеринославського міських управлінь містяться відомості про вже здійснені заходи та їх найближчі наслідки в різних галузях міського господарства [7].

У виявлених нами нечисельних «Отчетах Александровского городского общественного управления» за окремі роки найбільш важливі ухвали міської думи супроводжувалися інформацією про їх втілення в життя. Крім того, із цього видання можна отримати відомості про стан підпорядкованих самоврядуванню міста навчальних закладів, діяльність міського медперсоналу [8].

До виданих діловодних джерел відносяться матеріали звітнього характеру про діяльність середніх навчальних закладів – Маріупольської чоловічої та жіночої, Катеринославської й Олександрівської міських жіночих гімназій [9]. Із коротких історичних довідок, що містяться в них, можна почерпнути відомості про місце й роль міських громадських управлінь у їх заснуванні й подальшому розвитку.

Найважливішу ділянку джерельного комплексу теми становлять архівні діловодні документи Російського державного історичного архіву, а також місцевих державних архівів України – Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та Луганської областей. В їх числі провідне місце належить достовірним та інформативно насиченим справам фонду Господарчого департаменту МВС (ф. 1287), що збе-

рігаються в Російському державному історичному архіві (далі – РДІА). Серед них указівки МВС із дозволем започаткування передбачених нововведеннями установ, доповідь начальника губернії про відкриття Катеринославського губернського в міських справах присутствія, копії журналів цього органу наглядю за діяльністю самоврядувань у краї, що містять розпорядження про започаткування виборчого процесу за законом 1870 р.

У здійсненій реконструкції введення в містах губернії Городового положення 1892 р. принципове значення мають відомості про розв'язання проблеми на місцевому, а також на рівні вищих органів державного управління щодо запровадження в міських поселеннях громадського управління в повному чи спрощеному вигляді [10].

Матеріали листування МВС із начальником губернії відобразили законодавчо унормований процес затвердження або незатвердження катеринославських міських голів, їх послужні списки, виборчі колізії в окремих містах та хід їх подолання [11].

Із проведенням реформи 1892 р. правлячі кола імперії стали виявляти велику зацікавленість в отриманні якомога більш докладних відомостей про результати як перших, так і наступних виборів до органів громадського управління. Циркулярне розпорядження від 16 листопада 1894 р. приписувало губернаторам надавати в Господарчий департамент МВС відомості про особовий склад дум і зібрань уповноважених за спеціальною формою, що містить у собі, з-поміж іншого, графи про прізвище, ім'я та по батькові, стан, чин та звання, освіту та майно кожного гласного (уповноваженого). Форма звітності також передбачала відповідь на запитання, яку виборну посаду вони займають і про отримуване жалування. По кожній міській думі (зібранню уповноважених) повідомлялися не зведені дані, а поіменні списки гласних із переліком зазначених відомостей. Їх аналіз дозволяє відтворити картину соціального положення гласних, членів управ та міських голів, а також їх освітній рівень у динаміці [12].

У 1904 р. у складі МВС, замість зліквідованого Господарчого департаменту, для наглядю за самоврядуваннями імперії було утворено Головне управління у справах місцевого господарства. Його документи зберігаються у фонді 1288 РДІА. В одній зі справ зібрано звіти губернаторів Катеринославської губернії, що доволі докладно відображають специфіку міського виборчого процесу, особистий склад міських дум і зібрань уповноважених з 1904 р. до 1914 р. [13].

Сприятливі умови для дослідження діяльності міських громадських управлінь Катеринославської губернії створює використання документів з інших фондів РДІА – Департаменту законів Державної Ради (ф. 1149), Департаменту загальних справ МВС (ф. 1284) та Департаменту податкових зборів Міністерства фінансів (ф. 573) тощо.

На жаль, сучасні фонди Державного архіву Дніпропетровської області вкрай неповно віддзеркалюють історію міського самоврядування Катеринославської губернії. Через перипетії воєнного часу було втрачено тисячі справ [14]. Усе ж матеріали фонду 469 «Катеринославська міська Дума і управа м. Катеринослава» Державного архіву Дніпропетровської області певною мірою відображають діяльність Катеринославського громадського управління зі збільшення бюджетних надходжень, розв'язання проблеми недоїмки міста за утримання поліції,

стягнення боргів за лікування в міській лікарні, виконання волі добродійців щодо розпорядження пожертвованими коштами тощо.

З діловодних документів фонду 113 – «Маріупольська міська управа, м. Маріуполь Маріупольського повіту Катеринославської губернії» – Державного архіву Донецької області, можна скласти уявлення про різні аспекти функціонування громадського управління в Маріуполі. При цьому найбільшу цінність становлять більш-менш повні відомості про заходи громадського управління із організації добродійності, санітарного упорядкування, заснування жіночої прогімназії та міської лікарні, а також будівництво спеціального приміщення для неї.

Матеріали поточного діловодства Олександрівського громадського управління, що містяться у фонді 24 – «Олександрівська міська дума і управа» – Державного архіву Запорізької області, віддзеркалюють діяльність щодо покращення фінансового становища міста та розвитку освіти, деякі деталі міського виборчого процесу.

Документи з фонду 60 – «Луганська міська управа, м. Луганськ Словоаносербського повіту Катеринославської губернії» – Державного архіву Луганської області, дозволяють відтворити окремі моменти діяльності міського врядування в царині освіти, добродійності та практики поповнення міських дум новими гласними, замість вибулих.

Статистичні джерела. Для характеристики бюджетної політики міських громадських управлінь Катеринославської губернії важливі відомості містять статистичні збірки Господарчого департаменту МВС, що виходили у світ протягом 1885 – 1904 рр. під назвою «Отчет о денежных оборотах городских касс». Ці щорічні звіти містять інформацію про виконані бюджети міських поселень імперії з 1870 до 1901 рр., їх головні статті прибутків та видатків. У цілому при розгляді джерел, які відображають міські фінанси, виникає низка труднощів. Так, попри уніфіковану форму, залишається нез'ясованим, наприклад, питання, чому надходження від позик до катеринославської міської каси не фіксувалися зазначеними виданнями, на відміну від інших міст. Крім того, і це стосується всіх міських поселень губернії, неможливо пояснити походження або призначення великих за розміром доходів і видатків, що заносилися в рубрики «прочие поступления» і «разные расходы».

Суттєве значення для визначення становища в галузях міського громадського господарства Катеринославської губернії наприкінці досліджуваного періоду має статистичний збірник, укладений і виданий Департаментом окладних зборів Міністерства фінансів «Доходы, расходы, специальные капиталы и задолженность городских поселений на 1912 год» (Пг., 1917). Його деталізовані відомості, наприклад, про бюджетні витрати за 1912 р. на забезпечення лікувальних закладів, медперсоналу, запобігання епідеміям та їх припинення, покращення загальних санітарних умов, утримання міських звалищ тощо. Ці факти надають можливість дійти певних висновків щодо рівня фінансового забезпечення розвитку в містах губернії медико-санітарної частини.

Відбилися в зазначеному статистичному виданні й видатки міських управлінь на громадське піклування. Відомості, що містяться в збірнику, дають можливість скласти уявлення про позикову діяльність міських управлінь, загальні суми боргів на 1 січня 1912 р., що виникли внаслідок операцій,

пов'язаних із отриманням міськими касами коштів на умовах повернення, а також їх джерела.

У Господарчому департаменті МВС у період чинності закону 1870 р. на підставі уніфікованих відомостей, укладених громадськими управліннями та перевірених у губернській адміністрації, створювалися статистичні таблиці, що відбивали кількість виборців, їх участь у виборах, становий склад розпорядчих органів самоврядування. Цей матеріал зберігається у відповідному фонді РДІА (ф. 1287). На його підставі можна проаналізувати електоральну активність виборців і розглянути соціальні характеристики гласних міських дум та членів управ, створених за Городовим положенням 1870 р. [15]. Виборча статистика дозволяє з'ясувати окремі аспекти прихованої інформації за підсумками виборів, зокрема, відсоток жителів міст, що отримали право голосу.

Важливе місце в джерельній базі теми посідають *періодичні видання*. Так, із «Екатеринославских губернских ведомостей» можна черпати відомості про організацію й проведення виборів до розпорядчих органів міського громадського управління. У газеті відобразилися труднощі, пов'язані з дотриманням установленого законом порядку здійснення підготовчих заходів щодо виборів.

У періодичному виданні віддзеркалились певні особливості виборчого процесу під час своєчасного та дочасного обрання посадових осіб самоврядування, а також містяться повідомлення про затвердження на посадах міських голів, кошториси міст, ухвалені розпорядчими органами громадського управління. Щодо останніх, то вони були тільки передбачені проектом витрат. Їх виконання та розміри за фактом не завжди співпадали з планом. Проте в газетних публікаціях найменування видатків в основному точно відбивають предмети витрат у тому вигляді, як це було сформульовано міськими думами.

З газети можна почерпнути факти про ініціативи громадських управлінь у різних галузях міського господарства й результати їх реалізації. Повідомлення губернських відомостей про прийняття думами обов'язкових постанов для жителів міст щодо дотримання правил гігієни, а також перевірки їх виконання надають можливість скласти уявлення про діяльність розпорядчих органів громадських управлінь у галузі охорони чистоти міського середовища.

«Катеринославские губернские ведомости» у своїй інформації відобразили, як громадські управління ставали для приватних доброчинців центрами, яким вони довіряли свої капітали, що зараховувалися на міські рахунки для подальшого виконання волі заповідачів або довірительів. У газеті вміщувалась інформація про стан катеринославської міської богадільні та заходи Думи щодо нагляду за ситуацією в ній. Різноманітні матеріали про поточні події, що стосувалися міських самоврядувань, публікувались і в інших газетах краю, що виходили у світ у різні часи («Мариупольский справочный листок», «Мариупольская жизнь», «Александровские новости», «Александровский вестник», «Донецкая жизнь» (Луганськ)).

З початку 1907 р. за ініціативою міської управи почалося видання «Известий Екатеринославского городского общественного управления», що виходили двічі на місяць. Головними матеріалами в цьому періодичному виданні були всі доповіді міської управи, які розглянула Дума, хід їх обговорення й ухвалені рішення. Проте можливості широкого вико-

ристання відомостей з «Известий Екатеринославского городского общественного управления» є обмеженими через відсутність звітів про їх реалізацію. Разом із тим, у періодичному виданні опубліковані цілком вірогідні факти про здійснення міським громадським управлінням облігаційних позик та використання залучених у такий спосіб до міської каси коштів. Відомості «Известий Екатеринославского городского общественного управления» надають можливість реконструювати результати діяльності міського самоврядування із розвитку мережі нижчих чоловічих і жіночих навчальних закладів у Катеринославі протягом 1908 – 1912 рр. у рамках програми запровадження в місті обов'язкової початкової освіти [16].

Описово-статистичні видання. У колі джерел з історії міського самоврядування Катеринославської губернії 1870-1914 рр. важливе місце посідають пам'ятні книжки Катеринославської губернії – офіційні щорічники, які випускалися місцевими установами МВС. Особливу цінність із них становили ті, що містять таблиці чисельності населення, статті міських доходів і видатків, науково-краєзнавчі нариси описового характеру, які відображають діяльність самоврядувань у царині міського господарства та їх результати [17].

До описово-статистичних видань нами віднесено щорічник «Обзор Екатеринославской губернии» [18]. У його виданнях за окремі роки містяться відомості про бюджети міських поселень краю, які мають особливу цінність, починаючи з 1902 р., у зв'язку із припиненням видання «Денежных оборотов городских касс». Разом із тим, в «Обзорах» зустрічаються факти про зовнішні вияви санітарного становища міст, а також деякі деталі розвитку міського господарства.

Висновки

У сукупності корпус віднайдених джерел відзначається достатньою репрезентативністю, інформаційною насиченістю та достовірністю, що дозволяє ставити й розв'язувати наукові завдання. Серед них передумови міської реформи 1870 р., їх загальні й специфічні риси в межах Катеринославської губернії; запровадження міських реформ 1870 та 1892 рр. та його відповідність законам у Катеринославі, Бахмуті, Верхньодніпровську, Луганську, Мариуполі, Новомосковську, Нікополі, Олександрівську та Словяносербську. Наявні джерела дають можливість визначити характер міського виборчого процесу та становлення "міської демократії", установити соціальний склад представницьких установ, їх вплив на розвиток комунального господарства. У цілому сукупність документальних відомостей дозволяє сформулювати доволі повне уявлення про міське громадське управління в Катеринославській губернії, його організацію та практику в межах зазначеного періоду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дитятин І. І. К истории городского положения 1870 года / І. І. Дитятин // Статті по истории русского права. - СПб., 1895. - С. 153-231; Зайончковский П. Российское самодержавие в конце XIX в. / П. Зайончковский. - М., 1970. - 442 с.; Нардова В. А. Городское самоуправление в России в 60-х - начале 90-х годов XIX в.: Правительственная политика / В. А. Нардова. - Л. : Наука, 1984. - 260 с.

2. Горбачов В. П. Міське самоврядування в Україні (за

реформою 1870 року) : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук / В. П. Горбачов. - Харків, 1995. - 19 с.; Двуреченська О. С. Органи міського самоврядування Катеринослава: формування, структура та напрями діяльності (кінець XVIII - початок XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук / О. С. Двуреченська. - Дніпропетровськ, 2007. - 20 с.; Марченко О. М. Міське самоврядування на Півдні України у другій половині XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук / О. М. Марченко. - Одеса, 1997. - 17 с.; Плаксієв Т. М. Міське самоврядування Середньої Наддніпрянщини в другій половині XIX - на початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук / Т. М. Плаксієв. - Запоріжжя, 2001. - 20 с.

3. Двуреченська О. С. Інформаційні можливості фонду "Катеринославська міська Дума і управа міста Катеринослава" // Україна модерна і сучасна (історія, історіографія та джерелознавство). - Дніпропетровськ, 2004. - С. 56-62; Александрова О. Е. Городское управление Луганска в конце XIX - начале XX столетия / О. Е. Александрова // Краеведческие записки. - Луганск, 1995. - Вып. III. - С. 34-40.

4. Городовое Положение: Выс. утв. 16/28 июня 1870 г. // ПСЗ. - СПб., 1874. - Собр. 2-е. - Т. XLV, № 48498. - С. 821-839; Городовое Положение: Высоч. утв. 11 июня 1892 г. // ПСЗ. - СПб., 1895. - Собр. 3-е. - Т. XII, № 8708. - С. 430-456.

5. Смета доходов и расходов г. Екатеринослава на 1911 год. - Екатеринослав, 1911. - 530 с.; Смета доходов и расходов г. Екатеринослава на 1914 год. - Екатеринослав, 1914. - 553 с.; Смета доходов и расходов города Мариуполя на 1908 год с приложениями. - Мариуполь, 1908. - 300 с.

6. Журнал Екатеринославской городской Думы. Заседания 3, 4 января, 19 января, 24, 25 января, 6, 7, 13 февраля, 22 февраля 1879 года. - Екатеринослав: Б.и., 1879. - 126 с.; Журналы очередных и чрезвычайных заседаний Мариупольской городской думы за 1899 г. с приложениями. - Мариуполь, 1900. - 247 с.; Журналы ... Мариупольской городской думы за 1905 г. - Мариуполь, 1906. - 282 с.; Журналы ... Мариупольской городской думы за 1906 г. - Мариуполь, 1907. - 295 с.; Журналы ... Мариупольской городской думы за 1911 г. - Мариуполь, 1912. - 368 с.

7. Отчет Бахмутской городской управы за 1892 год. - Бахмут, 1893. - 113 с.; Отчет Бахмутской ... за 1893 год. - Бахмут, 1894. - 121 с.; Отчет Бахмутской ... за 1894 год. - Бахмут, 1895. - 119 с.; Отчет Бахмутской ... за 1896 год. - Бахмут, 1897. - 131 с.; Отчет Бахмутской ... за 1897 год. - Бахмут, 1898. - 127 с.; Отчет Бахмутской ... за 1898 год. - Бахмут, 1899. - 127 с.; Отчет Бахмутской ... за 1899 год. - Бахмут, 1900. - 129 с.; Отчет Бахмутской ... за 1901 год. - Бахмут, 1902. - 127 с.; Отчет Бахмутской ... за 1913 год. - Бахмут, 1914. - 124 с.; Отчет Екатеринославской городской управы за 1888 год. - Екатеринослав, 1889. - 110 с.; Отчет Екатеринославской ... за 1909 год. - Екатеринослав, 1910. - 203 с.; Отчет Екатеринославской... за 1913 год. - Екатери-

нослав, 1914. - 347 с.; Краткий обзор деятельности Екатеринославской городской управы за 1913 год. - Екатеринослав, 1914. - 96 с.

8. Отчет Александровского городского общественного управления за 1900 год. - Александровск, 1902. - 286 с.; Отчет ... за 1902 год. - Александровск, 1904. - 599 с.; 98 - 100 Отчет о деятельности Александровского городского общественного управления за 1897 год. - Александровск, 1898. - 155 с.; Отчет о деятельности Александровского ... за 1899 год. - Александровск, 1901. - 418 с.; Отчет ... за 1903 год. - Александровск, 1905. - 448 с.

9. Десятилетие 1883 - 1893 гг. Екатеринославской городской женской гимназии / [сост. Г. В. Донцов]. - Екатеринослав, 1894. - 45 с.; Краткая историческая записка о Мариупольской гимназии (с открытия гимназии до конца 1880-81 учебного года) / [сост. Г. Нейкирх]. - Мариуполь, 1881. - 37 с.; Отчет Александровской городской женской гимназии за 1897-1903. - Александровск, 1903. - 124 с.; Отчет о состоянии Мариупольской Мариинской женской гимназии за 1897 гражданский год. - Мариуполь, 1898. - 57 с.

10. Російський державний історичний архів (далі - РДІА). - Ф. 1287. - Оп. 38. - Спр. 2601, 2602, 2604, 2675.

11. Там само. - Спр. 1286, 1639, 2326.

12. Там само. - Спр. 3038.

13. РДІА. - Ф. 1288. - Оп. 5-1900. - Спр. 158.

14. Національний реєстр втрачених та переміщених архівних фондів: Архівні фонди України втрачені в період Другої світової війни. Книга 1 / [упор. К. І. Климова, Н. П. Московченко, Н. П. Павловські]. - К., 2007. - С. 135, 154.

15. РДІА. - Ф. 1287. - Оп. 37. - Спр. 2190; Там само. - Оп. 38. - Спр. 1531, 1687, 1688, 2336.

16. Известия Екатеринославского городского общественного управления. - 1908. - №11; 1909. - №2, 7, 20; 1911. - №16, №18; 1912. - № 14, 22 - 23; 1913. - № 1 - 3, 22 - 23.

17. Екатеринославская губерния, памятная книга и адрес-календарь на 1900 год. - Екатеринослав, 1899. - 353 с.; Екатеринославская губерния... на 1901 год. - Екатеринослав, 1900. - 577 с.; Екатеринославская губерния... на 1903 год. - Екатеринослав, 1903. - 594 с.; Памятная книжка Екатеринославской губернии на 1875 год. - Екатеринослав, 1875. - 165, 88 с.; Памятная книжка и адрес-календарь Екатеринославской губернии на 1889 год. - Екатеринослав, 1889. - 600, V с.

18. Обзор Екатеринославской губернии за 1874 год. - Екатеринослав, 1875. - 48, [85] с.; Обзор... за 1876 год. - Екатеринослав, 1877. - 50, [87] с.; Обзор... за 1891 год. - Екатеринослав, 1892. - 108, [110] с.; Обзор... за 1902 год. - Екатеринослав, 1903. - 46, [83] с.; Обзор... за 1903 год. - Екатеринослав, 1904. - 44, [77] с.; Обзор... за 1909 год. - Екатеринослав, 1910. - 88, 83 с.; Обзор... за 1911 год. - Екатеринослав, 1912. - [4], 24, [85] с.; Обзор... за 1914 год. - Екатеринослав, 1915. - 28, [85] с.

V. Korobka

SOURCES CONCERNED WITH THE HISTORY OF LOCAL GOVERNMENT IN YEKATERINOSLAV PROVINCE IN 1870 - 1914

The set of sources concerned with the history of local government in Yekaterinoslav Province of the late 19th- the early 20th century is composed of publications and materials available in the archives. Considerable part of those sources is kept in the national archives of Dnepropetrovsk, Donetsk, Zaporizhia and Lugansk Districts as well as in the Russian State Historical Archives. All the sources are divided into the following groups: 1) legal acts, 2) paper management, 3) statistics, 4) periodicals and 5) descriptions. The high representative level of the sources, their profoundness and faithfulness make it possible to get quite a clear idea of local government in Yekaterinoslav Province, its arrangement and practices in the aforementioned period.

Key words: historical source, city government, Ekaterinoslav Province, legal acts, paper management, statistics, periodicals and descriptions.

© В. Коробка

Надійшла до редакції 29.10.2012

№ 6 (120) листопад-грудень 2012 р.